

פ ר ט י כ ל ט ט . ל"ב/2

מישיבת הועדה לעניני פנים שהתקיימה ביום ג'
ד' מנחם-אב תש"י (18.7.1950) בשעה 9.00
=====

ברוכאים:

חברי הועדה:

- א. פדאי
- ז. וורהפטיג - היו"ר
- י. גורי
- י. בן-צבי
- א. כהן
- ת. טובי
- א. שפטל
- י. ספיר

מוזמנים:

- מר רוזנבלום - מנהל משרד הפנים
- מר מירון - מנהל האגף לשלטון עצמי במשרד הפנים
- מר רוטנברג - עוזרו הראשי של מנהל האגף לשלטון עצמי במשרד הפנים.
- מר זילביגר - היועץ המשפטי.

נעדרו:

חברי הועדה:

- ב. מינץ
- ד. שרי
- ד. הכהן
- ש. מרלין
- מ. סנה
- סיף אלדין-זעבי
- נ. ילין-סור

סדר-היום: 1. סיכום הדיון על שיטת המסים ברשויות המקומיות.

2. חוק העיריות (הוראות שונות) תש"י-1950.

3. ~~חוק~~ לאכסון בבתי מלון. (הארכת תוקף).

נתבקשתי ע"י מר מינץ לנהל את הישיבה
הבקר.

היו"ר ז. וורהפטיג:

כן מסר לי מר מינץ שהוא בא בדברים עם היו"ר
ועדת החוקה ביחס להרכב הועדה המשותפת מענין חוק האזרחות. הוסכם
שבוועד המשותפת הזו יהיו 6 חברי ועדת הפנים ו-10 חברי ועדת החוקה.
עדיין לא נמסר לי סופית על הרכב החברים. על כך ימסור מר מינץ.

ת. טובי:
כפי שידוע לי הוחלט לבחור ב-8 חברים מועדת
הפנים ו-8 חברים מועדת החוקה.

היו"ר ז. וורהפטיג:
הוחלט למסור את העודף לחברי ועדת החוקה
בגלל ההרכב.

כן עלי להזכיר שהכנסת העבירה אלינו
את ענין הבחירות בנצרת. אנו צריכים לסיים את הדיון בשיטת המסים

ז. וורהפטיג: אין מה להוסיף אינפורמציה ביחס לארכת תוקף החוק הזה, אלא היות והחוק הוארך ע"י הועדה כמה פעמים, ומאותם הנימוקים. עלינו להאריך עתה את תקפו של החוק הזה עד כ"א באדר תש"י - 28.2.1951.

י. ספיר: האם היה מקרה שהתמשו בחוק זה בפועל ?

היו"ר ז. וורהפטיג: עצם קיומו של החוק מנע את הצורך להשתמש בו.

א. פראי: אני הייתי מבקש שבאי-כח משרד העליה שימסרו הודעה ותחייב את המשרד הזה להגיש את ההצעה של התקנה הזאת בצורה של חוק, באם נתבע עוד פעם להאריך את תקפו של החוק. חוק זה חזר כמה וכמה פעמים ונשמעו הבטחות כאלה, ושמעו אפילו משרד העליה עצמו שלא היתה לו שהות לעשות זאת כחוק קבע - כך הוא הודיע בשעתו - הייתי מבקש, איפוא, שבפעם הבאה כאשר תקנה זו תובא אלינו להארכה, היא תוגש בצורת חוק. רק בתנאי זה הנני סוכן לאשר את הארכתה של התקנה הזו לשעת חירום - אכסון בסלון.

ביחס לסעיף 3(ג), הרי עוררתי שאלה גם בפעם הקודמת ביחס לאנשים שאין להם דירה סלכד הדירה בבית הסלון, והם גרים בו באופן קבוע. החוק נקבע על-מנת שתהיה סמכות להשתמש בו, ואם כן, אזי תהיה סמכות אלא לפנות כל דייר שגר בסלון, ז.א. גם דייר בסלון שאין לו דירה אחרת וזוהי דירתו היחידה. אני בקשתי בשעתו להוציא סוג זה של דיירים מסמכות זו שנקבעה בסעיף 3(ב), כלומר שסעיף זה לא יחול עליהם. הדבר לא נעשה. אני מבקש שהדבר יתוקן.

י. בן-צבי: החוק הזה נקרא : חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אכסון בסלון) תש"י 1950. ונשאלה כאן השאלה באם השתמשו כבר בסמכויות החוק הזה, ובאם יש צורך להאריך את תקפו. לדעתי יש צורך להאריך את תקפו של החוק, אזי תתעוררנה בעיות שצאא שתאלצנה אותנו שוב להפעיל חוק מסוג זה, ולפיכך מוטב להבטיח חוק קבוע, ולא רק חוק לשעת חירום. אולם גם אינני רואה אסון בזה באם נאריך מדי פעם בפעם את החוק.

מה שנוגע לטענתו של מר פראי, הרי עד כמה שאני יודע כל אותם האנשים, אם יש כאלה, שגרים באופן קבוע בסלון, יש להם רק פינה - מיטה אחת - ולא דירה שלמה, ורוב התיירים שבאים אינם מעוניינים רק בפינה אחת. לפיכך אני חושב שאין מקום לתביעה זו של מר פראי.

היו"ר ז. וורהפטיג: בנוגע למשאלה שהתקנה הזו לאכסון בסלון תהיה לחוק, הרי אני מצטרף למשאלה הזאת, אבל מנימוקים אחרים. הנימוקים הם פורמליים. אני נגד חוק קבוע, אלא אני בעד חוק לשעת חירום, אלא שאני נגד תקנה לשעת חירום. יש לנו עוד כ-5 או 6 תקנות לשעת חירום, ולפי המצב כיום הרי אפשר היה שלא להשתמש בסעיף 9 של סדרי השלטון והמשפט, אלא אם היינו מוצאים הסדר מיוחד לשעת חירום, כלומר: הוצאת חוקים שתקפם יהיה בשעת חירום. אני אינני גורם את התקנות לשעת חירום, ולפיכך אני מצטרף למשאלתו של מר פראי שועדת הפנים תביע שאלה בפני שר העליה שבזמן הקרוב תשנה את ההצעה הזו לחוק לשעת חירום (ולא תקנה).

אשר להערתו של מר פראי לסעיף 3(ב), הרי אם בוציא את האצא הסעיף הזה, כל החוק יאבד את ערכו.

א. פראי: אינני מציע להוציא את כל הסעיף, אלא רק שלא אלא יחול על דיירי קבע.

י. ספיר:

אני סבור שבמקרה ויתקלו המוציאים לפועל
במקרה כזה כפי שמעיר עליו מר פראי
צריך לשמוך על ה"קומונסנס" של המוציאים לפועל.

היו"ר ז. וורהפטיג:

מעירים לי כאן הערה נכונה שעל דיירים מסוג
זה בבתי סלון לא חל חוק הגנת הדייר, כי אין
הם טובדורים כדיירי קבע.

י. בן-עב"י:

האם יש מושג יורירי מה זה "שעת חירום" ?

היו"ר ז. וורהפטיג:

כן.

אנו עוברים לסיכום הדיון בשאלת שיטת המסים
המוניציפליים.

היות ויש כאן הצעה שתבחר ועדת משנה אשר
תטפל בבעיה זו לכל פרטיה, אסתפק רק בהערות כלליות.

ענין של מסים, יש לו ביחוד אצלנו ערך רב
מאד. וכמוכן שמבחינת האדמיניסטרציה, מבחינת הצעת החוק, טוב היה
להנהיג רק מס אחד במדינה, והיינו נפטרים מאדמיניסטרציה רבת היקף,
והגפה היתה זולה יותר. אבל מדוע לא עושים זאת? - לא עושים זאת
מכיון שענין של מסים, הוא כמו ענין של מגביות - המטרה היא להוציא
כספים עד כמה שאפשר יותר, וע"י "סינגל טקס" לא נוכל לעשות זאת.
ואני סבור שאם הרשויות המקומיות תלכנה בדרך זו, בדרך של יתר הסתמכות
על הכנסות הממשלה - הרי זו תהיה חבלה קשה מאד בשלטון המוניציפלי,
כי ע"י כך השלטון המוניציפלי סאבד את ערכו. אם נביא בחשבון את
השתתפות השלטון במרכזי בתקציב הרשויות המקומיות, הרי נמצא שהאחוז
הוא גדול למדי. השתתפות השלטון המרכזי ~~מאד~~ מתבטאת ב-

- א. השתתפות בשרותים.
- ב. הענקות.
- ג. ערביות והלוואות.

אם נקח בחשבון את כל אלה, הרי זה מגיע ל-40% מתקציב הרשויות
המקומיות. ההלוואות אצלנו הן לא נורמליות, כי הן באות בעיקר
מה-"בראנט אין אייד". גם אם נקח בחשבון רק את ההשתתפות בשרותים
ואת הענקות - הסכום עולה כמעט ל-30%. אני יודע שבאמריקה
ההכנסה המקומית של הרשויות המקומיות עולה ל-81% -82%, והשתתפות
השלטון המרכזי בשרותים ובחינוך מגיע רק ל-18%. אמנם קשה לעשות
השוואה כזו בינינו ובין אמריקה, בפרט שאנו עומדים בתקופה של עליה,
אבל זה מחייב אותנו להסיק מסקנות. אנו צריכים ללכת בכוון אחר, לא
בכוון של לחץ על הגדלת הענקות, אלא בכוון של לחץ על משימת המסים
ברשויות המקומיות. ז.א. במקום להגדיל את ה"גראנט אין אייה" מוטב
שכל מסי השעועים הנגבים ברשות המקומית יהיו לטובת הרשות המקומית,
וכן הדבר לגבי מסים אחרים ~~מאד~~ שהממשלה גובה אותם ברשות המקומית,
ואח"כ מקציבה חלק מזה לרשות המקומית. בתורת הענקות. לכן אלינו
ללחוץ בכוון זה שהרשויות המקומיות תקבלנה יותר מסים.

י. גורי:

השאלה היא אם השלטון המרכזי יסכים לסלק ידו
מן המסים האלה.

היו"ר ז. וורהפטיג:

הייתי רוצה שהשלטון המרכזי יסלק ידו מן המסכים הקטנים, ובמקום זה תפטר הרשות המרכזית מלחת הענקות לכל אותם המקומות. מה נשיג על-ידי כך? א. ההכנסות של הרשויות המקומיות לא תפחתנה; ב. הרשות המקומית תהיה יותר עצמאית, כי מה שיש יותר כסף בידה היא יכולה להיות יותר עצמאית ובלתי תלויה, וע"י כך מתבטא יותר השלטון המקומי; ג. תהיינה גם אולי יותר הכנסות ממסים ותשלומים שונים; ד. יהיה שלטון מקומי מבוזז. אי אפשר לומר שלטון מקומי אחד אמ דומה למשנהו. הממשלה המרכזית ע"י הענקות רוצה להשוות את המקומות, אבל למעשה כל מקום ומקום יש לו אופי משלו והתפתחות משלו, ולכל רשות מקומית יש דמות משלה.

ועדת המשנה שלנו תצטרך להביא בחשבון את הדברים האלה. היא תצטרך לבדוק את שאלת המסים הקטנים והתשלומים, ולראות מה אפשר לדרוש מן השלטון המרכזי כדי שיסלק ידו מן המסים הקטנים.

י. ספיר:

אם כן לפי ההצעה שלך, אנו מתרחקים מן ההצעה של צרוף למס הכנסה לטובת הרשויות המקומיות.

המקומיות.

היו"ר ז. וורהפטיג:

על המסים הישירים לא נוכל לוותר, ואשר למסי העקיפין הייתי רוצה שמסי העקיפין ישארו בעיקר ברשות המקומית.

בענין מס על דירות. אני סבור שעוד זמן רב נצטרך לחפש דרך כדי לשפר את המס הזה, אבל לא נוותר עליו במהרה. יחד עם זאת אין לשכוח, כי בשנים האחרונות אנו אוכלים חלק ניכר מהכנסות בעלי הבתים, כלומר, הפקעת שכר הדירה היתה במידה ידועה גם לטובת הרשויות המקומיות. כי ההכנסות אצאם של הדיירים גדלו, שכר הדירה נשאר כפי שהיה, ולכן זה אפשר לרשות המקומיות להגדיל את אחוז המסים ממס הדירה, והמס המוטל על הדייר איננו מורגש כל-כך. לו שכר הדירה היה יותר גבוה - לא היינו יכולים לקבוע ש-65% משכר הדירה יהיה גובה המסים. יכלנו להשיג זאת רק מכיוון שכר הדירה הוא נמוך באופן יחסי, ובמקום שהדייר ישלם את הכספים האלה לבעל-הבית - הרי הצבור מנצל את החוק הזה לטובתו, ואני חושב שעוד במשך שנים נוכל להתפרנס מן החוק הזה. לכן אני סבור שאין אנו צריכים לוותר על המס הזה, אלא אנו צריכים לחפש דרך לשיפורו - חלוקה לאיזורים, צפיפות, יחס בלתי צודק בין בתים ישנים וחדשים וכד'.

אלה הן ההערות שלי ואני רוצה להסתפק בהן. לאחר שתבחר ועדת משנה, נצטרך לדון על כל הבעיות האלה על כל פרט ופרט.

א. כהן:

אני רואה שלוועדת המשנה יהיה חומר רב לדון בו, אבל יש לי הרגשה שחצר כאן משהו. אני סבור שאין לנו חלק מספיק מה המסים המוטלים על תל-אביב ועל מקומות אחרים ויש לי הרגשה שהמכוסים המקבילים מטעים לגבי עצם השיטה, והייתי רוצה שנועדה יבדור זאת.

הרושם שלי הוא שהמסים העירוניים הם גבוהים מדי, מכל מקום בהשוואה עם מסי הממשלה, ומכל מקום לגבי סוגים מסויימים של האוכלוסייה. למשל: אני משלם לממשלה 3 ל"י לחודש, ול-עיריה 5 ל"י לחודש. האם הוא הדבר לגבי כל אלפי רבנות משאמת משלמי המס? יש, איפוא, לבדוק את הענין גם מבחינה זו, בשעה שמשלם המס משלם לעיריה 40% יותר מאשר לממשלה.

יו"ר הועדה דבר על יתר יעילות של השלטון

המקומי. אני חושב שדרגת היעילות הולכת וקטנה בעיריות. הייתי רוצה לדעת מהו המצב בעיריות. יש לי הרושם שישנם אלפי אנשים המפגרים בתשלומיהם ואין יד חזקה בענין זה. אומרים לי שהמטשלה מצליחה יותר טוב והסנה היא כי המטשלה הולכת אל המקומות העבודה, והעיריה הולכת אל עקרות הבית, גם יתברר שזה נכון, יתכן שיהיה צורך לחשוב על שאלה של צדוף למס הכנסה, כי אני חושב שע"י זה נגיע יותר מהר לדרגת אמת שהרשויות המקומיות תקפנה את כל האנשים שמידת הכנסותיהם תהיינה באיזון צורה שהיא שותף לענין של מס-הכנסה. אני שמעתי בישיבה הקודמת שאולי אפשר יהיה ללכת בדרך של מינימום שרותים יסודיים לכל אדם, ואחר-כך בלך לפי פרוגרסייה מסוימת בהתאם להכנסות בפועל של כל אדם.

למעשה כך הדבר היום.

י. ספיר:

א. כהן:
אני חוש שיש מקום למסי עקיפים על שכבות אמידות יותר, למשל: רשיונות. בתל-אביב למשל דואגים יותר להולכים על גלגלים מאשר להולכי רגל. ייתכן מאד שהרחבת הכבישים היתה הכרחית, אבל את ההוצאות האלה צריך היה להטיל על בעלי כלי הרכב, כלומר על מס רשיונות לכלי רכב. ולכן אני מציע שבענין זה תהיה הטלה מוצדקת לפי הסוגים - לא רק על סוגי המכוניות, אלא גם על מידת השימוש ברכבים.

הרעיון העיקרי שהובא כאן, הוא הטלת המס לפי הדירות, עד כמה שהספקתי לעיין בהצעתו של סר מירון. ואני רוצה להעיר שמצב הצפיפות בדירה או סוג הדירה אינו סימן אבסולוטי למצבו החמרי של האדם. ואז יאמרו לי אל תחפש את הצדק המחלט, אבל אני אומר שהועדה אשר תטפל בזה, צריכה להביא בחשבון את העובדה שהצפיפות וסוג הדירה אינו סימן מוחלט למצבו החמרי של האדם. אני מכיר מקרים שאמנם גרים אנשים בדירות מרווחות למדי, אבל אין להם כל יכולת מעשית להחליף אותה בדירה מצומצמת יותר, אם זה בגלל מצב בריאות או מצב כלכלי, ולא בכל מקרה אפשר להכניס דייר משנה לדירה. המצב הוא בלתי נורמלי, ולכן אני מציע שישאירו פתח לערעורים במקרים כאלה.

והערה אחרונה בנוגע למיס. אני סבור שאין אנו כל כך עשירים במצרך הזה אשר נקרא מיס ונדמה לי שאנו מבזבזים מיס במידה רבה מדי. בירושלים הדבר הוא בסדר, אבל בתל-אביב אין כל התחשבות עם המיס. אני חושב שיש למצוא פתרון לדבר הזה.

אשר לשיטת המסים בכללה - אני מחייב

שיטה אחידה.

י. בן-צבי:
לי ברור שהצדוף אל מס הכנסה הוא הרבה יותר יעיל, מאשר השיטה של מסים לפי הבסיס של דירות. ואמנם היתה הצעה כזו, אבל היא נדחתה ע"י האוצר. וטוב היה אילו העיריות היו יכולות לקבל אחוז מסויים מסה שנגבה ע"י המטשלה באותו המקום. כי ע"י כך הגביה תהיה זולה יותר, ולמטשלה יש גם אפשרות להגיע לכל אדם, מה שאין כן בידי העיריה. לכן אני חושב שאנו צריכים לבוא לידי הסכם עם האוצר.

אני הייתי מציע גם שנבוא לידי הסכם עם האוצר על הפרינציפ הזה, והיות ואין לנו עוד נסיון בשטח זה, כדאי לבקש מהאוצר שבמקום פלוני אלמוני יעשה הנסיון הזה למשך שנה אחת ונראה איך יפול הדבר. אנו מדברים הרבה על העובדה שכאן בארץ נוצרים כאילו שני עמים בעלי דת-חיים שונה, כלומר, אלה שנטמאים כאן זמן רב, ואלה שעלו בזמן האחרון, ולמרות רצוננו, ובגלל סיבות שונות, נוצר הדבר הזה.

י. בן-צבי:

יש עם אחד שמגינים עליו, הגנה על הדייר, וזה היה הכרחי בשעתו, אבל בינתיים סתרבה יותר ויותר מספר האנשים שהגיעו בזמן האחרון לארץ, ומחוייבים לשלם פי כמה. ואם הם אינם משלמים שכר-דירה גבוה - אזי הם משלמים דמי-מפתח. ומדוע זה איננו עושים נסיון לחסל את ענין דמי-המפתח? יתכן שצריך לבוא שינוי בשכר-הדירה, אבל יש לחסל את דמי-המפתח. יש גם הבדל גדול מדי בין שכר-הדירה בבתים ישנים, ובתים חדשים, וכולנו יודעים על דבר תשלומים של אלפי לירות מראש עבור דירה בבית חדש, ואחר-כך שכר-הדירה שמשלמים בפועל איננו כל כך גבוה. אולי זה נובע משום כך שאין לירות,

י. ספיר: זה נובע משום כך שהבית החדש עולה ביוקר.

י. בן-צבי: גם בעל-בית, וגם הדייר עושים זאת. רצוי לחקור את הדבר, רצוי לחקור את הבעיה הזאת, וכיצד אפשר, באופן הדרגתי, לחסל את ענין דמי המפתח.

י. ספיר: אז שכר-הדירה יהיה גבוה יותר.

י. בן-צבי: יש להפוך את דמי-המפתח לשכר-דירה, אבל לחסל את דמי-המפתח. אני מציע, שועדה סיוודת תטפל בדבר ותמסור לנו דין-וחשבון.

בנוגע להערוך הקודמות על הצורך של אלטסיות בהערכת המסים של שכר-הדירה לפי הצפיפות ולפי המקום, אני מציע שנקבל זאת.

ועוד הערה בנוגע להלואות. ישנם מקומות המתלוננים שלא גותנים להם די הלואות, ובצדק. אבל אני חושב שיש לשים לב בסיווד לסצבה של ירושלים בנידון זה, כי גובה ההלואות אינו מתאים כלל לצרכים.

מר סירון:

מנהל האגף לשלטון עצמי במשרד הפנים.

(מסכם בשם משרד הפנים).

מר גורי הניח פה שלש הנחות יסודיות, שכולנו מסכימים להן. (א) יש צורך להסדיר את היחסים בין הממשלה ובין הרשויות המקומיות ביחס לתשלומים ומסים; (ב) המסים המשתלמים ע"י התושב ברשות המקומית לאספקת שירותים, ובמידה מרובה המסים המשתלמים לממשלה, ועוברים מסנה לרשות המקומית לצורך שירותים מסויימים, הרי ההנחה היא שהמסים צריכים להיות כבדים, הם מוכרחים להיות כבדים. ההנחה היא כי לצורך אספקת השירותים הסדירים אאאש לתושב, יש הכרח להגדיל את המסים במידה ניכרת, מה שלא קיים כיום, ביחוד לרשויות המקומיות; (ג) ההנחה השלישית היא שהמסים צריכים להיות צודקים.

ביחס להנחה הראשונה - הסדר היחסים בין הממשלה והרשויות המקומיות, הרי מתעוררות בעיות שונות, וגם תהיינה שיטות שונות ביחס לזה. ברור, שהשיטה הקלה ביותר היתה שהממשלה מרכזת בידיה את כל המסים, והיא תפריש לרשות המקומית לפי הצורך של אספקת מינימום שירותים במקום, וע"י כך בודאי היינו מגיעים לצדק מסויים ולהסדרת מצב מסויים של אספקת שירותים ברשויות המקומיות. אבל ע"י כך, היה השלטון המקומי סאבד לגמרי את תוכנו המיוחד שלו כשל שלטון מקומי, ולא יכול היה להתבטא רצון התושבים במקום. כי ישנם מקומות מסויים שהתושבים מוכנים כי יטילו עליהם מסים גבוהים יותר, על מנת להינות משירותים סדירים יותר, ומצד שני ישנו אולי מקום שמסתפק בשירותים פחותים יותר, או אפשרות שלישית שייקבע מינימום של שירותים, ובמידה שיש צורך לכסות את הוצאות אספקת השירותים המינימליים, דבר זה יוכל להיות מופרש מן המסים שנבנים ע"י הממשלה.

טר מירון;
ובמידה שמקום מסויים ירצה בשירותים נוספים על השרותים המינימליים
הנכספים ע"י מסי הממשלה, הוא יוכל להטיל מסים נוספים ולספק
שירותים מעל הרמה המינימלית שתקבע.

הסדר זה הוצע למעשה ע"י הועדה המיוחדת שנתמנתה
לכך, לשר האוצר. ההטלה העיקרית היתה להפריש 15%-20% מס ההכנסה
לסובת הרשויות המקומיות. הכוונה היתה להציע פול כללי שחלוקתו תהיה
לפי המקומות ולפי הצרכים (המפתח לחלוקת הכספים מהפול לא נקבע
עדיין). לפי האומדנה, נדמה לי ש-20% הכנסה צריך להכניס השנה כ-
15 מיליון ל"י, ואם נפריש 15% ממנו לרשויות המקומיות, הווה אומר
סכום של 2 מיליון ל-250 אלף ל"י. בו בזמן שהמסים הישירים כיום -
רק המסים הישירים בלי מסי עקיפין, בלי מס עסקים, ובלי תשלומים -
יגיע הסכום הכללי בכל הרשויות המקומיות ל-4,5 מיליון ל"י. כלומר,
שאם נפריש רק 15%-20% מס ההכנסה הכללי לסובת הרשויות המקומיות,
סכום זה לא יכסה כלל מה שהרשויות המקומיות מצליחות לגבות כיום.
בכל אופן, יתהווה "חור" של 2 מיליון ל"י ויותר, ואפשר להניח שהשנה
ההפרש הזה יגדל, כי הצרכים גדלו, הווה אומר יחסו כ-4-5 מיליון
ל"י ולא יהיה מאין לכסות את ההפרש הזה, אם נלך בדרך זו.

אנו שמענו בפירוש משר האוצר שהוא אינו מוכן,
בשום פנים, להגדיל את מס-ההכנסה כדי להפריש חלק מסוים לסובת
הרשויות המקומיות, כי גם שני מיליון עדיין אינם מספיקים, ואם
מגדילים את ההענקה באיזו צורה שהיא, התוצאה היא אחת. אותה תוצאה
תהיה אם מתכוונים לתת לרשויות המקומיות חלק מס ההכנסה, או אם
יגדילו את ה"גרנט אין אייד", ואין כל ערך לזה אם הממשלה תקח
מהפול הכללי, ותקציב סכום מסויים לכל מקום ומקום. מתי היתה תועלת
למס הכנסה? - לו מס ההכנסה היה הולך לרשות המקומית שבה הוא נגבה,
אזי אפשר היה לומר שהמקום מקבל חזרה מה שנגבה ממנו. ואז הציעו
שכל מקום יוכל להוסיף אחוז מסויים, ע"י כך ניתנת לנו אפשרות מצד
אחד להבטיח ~~מס פרוגרסיבי~~, ומצד שני ניתנת אפשרות לכל
רשות מקומית לקבוע מה הם השרותים שהיא רוצה לספק, ומה היא ההכנסה
שהיא רוצה לקבל. לדעתנו זהו הסדר רצוי, מכיון שמצד אחד נוכל להבטיח
פרוגרסיה ביחס להערכת המסים והגביה, ~~ממצא~~ ומצד שני יכניס אותנו
לפרוגרסיה ביחס לקאספקת השרותים לפי יכולת כל מקום ומקום. אבל
גם להסדר זה לא הסכים האוצר, כי הוא טוען שהמסים די כבדים והם
מעיקים בעיקר בדרגות הגבוהות.

יחד עם זאת אנו לא צריכים להתעלם מן העובדה
שהמסים הנגבים ברשויות המקומיות מכסות כמעט את כל התושבים, וטעה
טר א. כהן שאמר שהגביה של הממשלה יותר יעילה משום שהיא הולכת
למקומות העבודה והעיריות פונות על עקרות תבית. ברשויות המקומיות
שישנות הגיע הגביה עד ל-80%-90% של התושבים. ברשויות המקומיות
החדשות כמו רמלה לוד ועכו הגיע הגביה עד ל-50%-60% של התושבים,
בו בזמן ש-20% הכנסה הגיע רק עד ל-70% מן התושבים ואולי יגיע עכשיו
ל-90% מן התושבים.

הציעו כאן שהמסים ברשויות המקומיות יהיו לפי
עותו הבסיס של מס הכנסה. דבר זה אינו אפשרי, אולי הוא אפשרי בטקס
קטן, וגם זה לא הצליח ביותר (מס ~~מס~~ גלגלת) אבל במקום גדול
כמו בעיר ~~מל-אביב~~, יהיה צורך להקים מנגנון מיוחד כדי להעריך
את הכנסות התושבים, וע"י כך ניצור כפילות: מס הכנסה מצד אחד, ומס
לרשויות המקומיות מצד שני. כפילות זו מוכרחה להווצר מאחר שהאוצר
מתנגד בהחלט לצרף את מסי העיריות למס הכנסה. כלומר, יש הכרח
להקים שני מנגנונים נפרדים להערכת הכנסתו של התושב. היתה גם
הצעה לחלק את הרשויות המקומיות לסוגים, ולקבוע לכל סוג סכום מסויים
של הכנסה אשר צריכה לחול על כל גולגולת, למשל: בתל-אביב 20 ל"י
לגולגולת, בגבעתיים 15 ל"י, ברמלה ולוד 5 ל"י, וכל מקום שהגיע
להכנסתו המקסימלית, הממשלה תצטרך להשתתף באחוז מסויים בהוצאות
השרותים, כלומר, במקום שההכנסה תהיה גבוהה יותר ההשתתפות תהיה
קטנה יותר, ולהיפך, בהתאם לפרוגרסיה. סכום ההשתתפות של הממשלה
יתחלק באופן פרופורציונלי.

מר מירון:

אשר לגודל ההכנסות של מסים מן המסים הישירים, שמענו כי בשנה שעברה הגיעה ההכנסה ממסים ישירים ל-43% מן התקציב הרגיל, וזה בשעה שמסי העקיפין הגיעו ל-6,9% - מס שעשועים ומסים סוציאליים. יש צורך, איפוא, אמצא להגדיל את המסים הישירים, וצריך לחפש דרך לכך. אנו אוטרים שבמצב הקיים הדבר הטוב ביותר הוא בראש וראשונה להגדיל את בסיס ההערכה של מס רכוש ומס כללי. מס הרכוש ישתלם לפי שכר הדירה הממשי שמקבל בעל-הבית, ולפי שכר-דירה מוארך שישלם בעל-הדירה. ע"י כך בעל רכוש אשר מקבל שכר דירה גבוה, ישלם מסים יותר גבוהים, ובעל רכוש אשר מקבל שכר-דירה נמוך, ישלם מסים נמוכים. ואם אנו רוצים להתחשב במסים גם לפי שכר הדייר, ואנו רוצים ליצור לעצמנו שכר דירה משוער, כלומר, שכר דירה פיקטיבי, הרי יש להתחשב בצפיפות, בטיב הבנין, באיזור. מר ספיר טוען שהצפיפות איננה מודד אידיאלי, אבל על כל פנים זהו מודד. אני משוכנע שהמטיה במס הכנסה היא הרבה יותר גדולה מאשר המטיה שיכולה להיות ביחס לצפיפות, ביחוד כשמכניסים גם את הגורם של סוג הבנין והאיזור.

ביחס למסים ישירים ולמסי עקיפין, מציע מר גורי שתקבע פרוגרסיה מסוימת במסי עקיפין ובמסי ישירים. יתכן שאפשר למצוא פרוגרסיה כזו בין מסים ישירים ומסי עקיפין, אבל על כל פנים ברור שמסים ישירים אינם צריכים להיות פחות מאשר 40 אחוז, ומסים ישירים לא פחות מאשר 10 אחוז. אבל אי-אפשר לקבוע פרוגרסיה ביחס לתשלומים האחרים שברשויות המקומיות. בדרך כלל משתדלות הרשויות המקומיות לכסות את הוצאותיהן מהתשלומים, וכאן אני מביט לענין של הכנסות ממפעלי מים. מר גורי טוען שהכנסות ממפעלי המים צריכות להיות קודש למפעל המים עצמו, ולא לכסות בהכנסות אלה הוצאות אחרות. אבל אני רוצה להעיר למר גורי שדרישה זו כרגע אינה במקומה, היות ובשנת 1950/49 הגיעה ההכנסה ממפעלי מים בכל הארץ לסכום של 825 אלף ל"י, וההוצאות (בלי השקעות) 885 אלף ל"י.

י. גורי:

אבל אני רוצה שהפרינציפ ישאר, שהכנסות ממפעלי מים תהיינה קודש למפעלי מים.

מר מירון:

אם כן יש ללכת בדרך זו גם ביחס לכל הכנסה אחרת. אני חושב שפרינציפ שה איננו מוצדק. אפשר בהחלט בשנה אחת להפריש חלק מהכנסות של מפעלי מים לטובת שירותים אחרים, ובשנה אחרת, באם יהיה צורך בכך, נפריש חלק מהכנסות אחרות לטובת מפעלי המים. אותו הדבר הוא ביחס לביוג. אי-אפשר לקבוע מספרות בענין זה.

ישנה עוד בעיה של מס-עסקים. נכון הוא שהמכסימום הוא 250 ל"י, ולא כולם השתמשו במכסימום הזה, וישנם מפעלים שאפשר להטיל עליהם את המכסימום הזה. אבל אין לשכוח, כפי שהזכיר זאת כאן מישהו, שקבלן גדול שאמנם מוכן לשלם 250 ל"י, יהיה מוכן לעשות זאת מתנאי שסולל-בונה ישלם יותר, כי למרות הכל אי-אפשר להשוות את ההכנסות שלהם. אנו מציעים בכל אופן שהרשויות המקומיות תנצלנה את המכסימום שמוותר להן לפי החוק, ואין ספק שברשויות המקומיות, ביחוד בערים הגדולות, ימצאו הרבה אנשים בעלי עסקים גדולים שישלמו את הסכום המגיע, כי הוא איננו גבוה.

אני אינני חושב שיש אפשרות לקבל את הצעת מר בן-צבי ביחס לעריכת נסיון במקום מסוים. נסיון כזה יצריך הפעלת חוק מיוחד, היות והעיריות היום, לפי פקודת עיריות מתאימה ורק שינוי הסטרקטורה של מיבנה הפקודה הזאת יצדיק באופן חוקי את הנסיון הזה.

אשר למס-שעשועים ברצוני להודיע שהושג הסדר מסוים שלפיו איפשרה הממשלה לכמה רשויות להטיל אותו מס שעשועים שמטילה הממשלה, חוץ ממקומות נחשלים, ההכנסות ממס שעשועים הגיעו ל-750-800 אלף ל"י לממשלה, ו-500 אלף ל"י אמצא לרשויות המקומיות.

י. גורי:

למה אתה קורא הסדר? הרי ועדת הכספים אישרה תקציב של מיליון ו-900 אלף ל"י לרשויות המקומיות ולא יותר. האם זה בקרא הסדר? כיצד תחולקנה ההכנסות ממס שעשועים למשל?

מר מירון:

לשנה זו אין הסדר, אבל אני אומר שצריך שיהיה הסדר כזה, ואולי נוכל להוציאו לפועל בשנה הבאה.

י. ספיר:

האם ההסדר בענין מס השעשועים סודר ללא-תלות עם "גרנט-אין-איד"?

אידוב כהן:

כרגע יש שני מסי שעשועים: מס שעשועים של העירייה, ומס שעשועים שהממשלה גובה והעירייה מקבלת ממנו חלק מסווד.

מר מירון:

יש הכרח להסדיר את מס השעשועים, ואני סבור כי יש למסוד את כל המס הזה לרשות המקומית. זוהי הצעתנו, אבל האוצר מתנגד.

לא נבעתי בעוד מסיים, כי בזה דנה הועדה המשותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים, למשל מסיי מכלי רכב, מס רכוש עירוני וכדומה. וישנם עוד מסיים שלדעתנו הם שייכים באופן ישיר לרשויות המקומיות.

ישנה עוד בעיה אחת שכדי להשלים את התמונה אני צריך לדבר עליה, זוהי בעית ההלוואות. סכום ההלוואות עד 31 במרץ 1949, לרשות המקומיות הגיע ל-5 מיליון ל"א. עד סוף השנה, כלומר עד 31 במרץ 1950, הגיע סכום ההלוואות ל-11 מיליון ל"א. אולם בהשוואה לרשויות מקומיות אחרות, העומס הזה איננו כל כך גדול. באנגליה למשל, עומס ההלוואות הוא פי שנים וחצי מן התקציב הרגיל, אבל שעור ההלוואות האלה מחולק ל-20-30 ויותר שנים, בו בזמן שאצלנו עומס ההלוואות מחולק לכל היותר ל-12 שנה. ז.א. שכבר כיום הגענו למצב שעור ההלוואות מגיע ל-10% של התקציב, ואם נקח בחשבון שהרשויות המקומיות תקבלנה השנה עוד 6 מיליון ל"א, הרי העומס יגדל. בדרך כלל, בארצות אחרות, העיריות מקבלות הלוואות למפעלים רנטביליים, ז.א., להקמת מפעלים שיכניסו הכנסות לאותה רשות מקומית. אולם לדאבונו, המצב אצלנו לא כן. אצלנו הלוואות הולכות להוצאות שוטפות, עבודות צבוריות ומלחמה בחוסר עבודה. יש למצוא דרך שגם הרשויות המקומיות שלנו תוכלנה להקים מפעלים רנטביליים, אשר בשנים הבאות יכסו חלק ניכר מהתקציב.

היו"ר ז. ורהפטיג:

בנוגע להצעתו של מר בן-צבי, ביחס לחוק הדיירות, דמי ספתח וכד', ענין זה שייך לוועדת הכלכלה ובחלקו לוועדת החוקה. אנו שמענו בוועדת החוקה שבמשרד המשפטים סכינים עכשיו הצעת תיקון לחוק הדיירות, ואולי יציעו את הדבר כחוק. בכל אופן, ההצעה של מר בן-צבי, שייכת קודם כל לוועדת הכלכלה. אולי יהיה צורך לשתף גם את ועדת הפנים בענין זה, עד כמה שהדבר יהיה נוגע להסדר.

י. גורי:

אני סבור שלא נוכל לסכם לגופו את העניינים כאן, אלא בצטרך לברר את הדבר בוועדת משנה. נדמה לי שהיתה הצעה שנתקבלה על דעת הכל שנבחר בוועדת משנה, ואז יש צורך לתת לה דירקטיבה. ועדה זו תוכל לסכם את הבעיה הזאת בצורה אמצעית של רפורמה מצומצמת, או שתסכם את הבעיה הזאת בצורה יותר מקיפה.

מר רוזנבלום:

האם יש סתירה בין שני אלה?

מנהל משרד הפנים

י. גורי:

אני מבין שלגבי שנת 1951 אפשר לעשות רפורמה מצומצמת יותר, אבל לגבי שנת 1952/51, יש לעשות את הרפורמה בצורה הרבה יותר רחבה. על הבעיה הזאת צריך לדון בוועדת המשנה, אבל קודם כל צריכה להיות עמדה של ועדת הפנים בענין זה. כבר הזכרתי כי בשעתו הוקמה ועדה לעניינים אלה ע"י שר האוצר, הועדה דנה בדבר והגישה את מסקנותיה, אבל לא יצא מזה דבר. גם הועדה המשותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים נגעה בשאלה זו, אם כי עיקר דיוניה היו בשטח ההקצבות

אבל אני סבור שאנו צריכים להציג את השאלה הזאת בפני ועדת הכספים ושר האוצר, אבל עוד לפני שאנו מציעים את הבעיה הזאת בפניהם, ועדת המשנה של ועדת הפנים צריכה לסכם את עמדתה בשטח זה. גם שר הפנים הודיע אתמול פעל בטת הכנסת, שהוא מתחשב בדעת ועדות, לא תמיד אני מסכים לו, אבל נניח לרגע שאני מקבל את ההנחה הזאת, אזי אני מביא בחשבון כי שר הפנים הוא חלק מן הממשלה ואני מקוה שהממשלה תתחשב במסקנות שלנו.

אני מציע, איפוא, כי תבחר ועדת משנה של ועדת הפנים בלבד. הועדה צריכה להיות בהרכב טצומצם, אני מניח 6 חברים, כי כל סיעה תרצה למנות נציג משלה.

י. ספיר:
בישיבה הקודמת עוררו את שאלת ועדת המשנה המשותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים. הייתי רוצה לדעת אם נעשה משהו בענין זה. אנו צריכים לעמוד על כך שהישיבה המשותפת בין שתי הועדות תתקיים.

מר רוזנבלום:
גם אני שותף להרגשות האלה ביחס לוועדת מנהל משרד הפנים. המשנה המשותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים. ואני מניין גם את מצבו של משרד האוצר, שלא יכול היה לסלא את ההמלצות של ועדת המשנה הזו. המצב הוא עדין ויש להמשיך לשאת בעול ללא הפסק. ולכן אני סובר שמה שמוטל עלינו לעשות, הוא ראשית כל להנהיג רפורמה זוטא בשיטת המסים - ואת זאת אנו יכולים להעביר בעצמנו, ואחר-כך אולי נוכל להעביר את הרפורמה להיקף גדול יותר. ולכן אני מציע שהועדה תגש מיד לבעיה זו, תסכם את מסקנותיה על-מנת שאפשר יהיה להפעיל את הרפורמה הזו.

א. פראי:
אני אינני מסתפק ברפורמה קטנה, אני חושב שצריך להנהיג רפורמה גדולה, ושיתנהל דיון בכל ההיקף.

היו"ר ז. וורהפטיג:
א. אני סבור שאנו צריכים לקיים את הישיבה המשותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים בענין אקטואלי שהתחילו בו.

ב. אנו מקימים ועדת משנה שניה (של ועדת הפנים) בקשר לשיטת המסים. אשר תספל ברפורמה של המסים בין אם זו רפורמה קטנה או גדולה. אפשר רק לבוא לידי הסכם שבשנה הקרובה תתקבל רק הרפורמה הקטנה, ולהבא אפשר לקבל את הרפורמה המלאה. על-כל-פנים הועדה צריכה קודם לסכם את מסקנותיה בענין זה.

ג. מתעוררת השאלה אם הועדה לעניני שיטת המסים צריכה להיות של ועדת הפנים בלבד, או גם בהשתתפות חברים מועדת הכספים, כי יו"ר ועדת הכספים אמר לי אתמול בשיחה כי רצוי היה שגם ועדת הכספים תשותף בענינים אלה. אני רוצה לדעת מהי דעת החברים בענין זה, כי אני סבור שלוועדה כזו יש ערך רב. זו אינה ועדה ששר ממנה, אלא זוהי ועדה פרלמנטרית.

י. גורי:

אני חושב שקודם צריכה לדון בדבר ועדת משנה של ועדת הפנים בלבד. עליה לקבוע עמדה בעניין זה, כי ברור שהעניינים הטוניציפליים קרובים יותר ללבנו מאשר לוועדה אחרת. לאחר שלוועדת הפנים תהיה דעה מוסכמת ומסוכמת, היא תוכל בשלב יותר מאוחר להציע דיון בוועדת משותפת.

מר רוזנבלום:

מנהל משרד הפנים.
הריפורמה שלנו איננו קשורה עם ועדת הכספים ואיננו מחוייבים להכניס את ועדת הכספים לעניין זה. לאחר שנגיע לריפורמה הגדולה נוכל לדון על כך גם עם ועדת הכספים.

י. גורי:

ועדת המשנה תחליט אם מצוה לדון על הריפורמה הקטנה בלבד, או על להחלטת ועדת המשנה. זה בתוך

הי"ר ז. וורהפטיג:

אני מציע שנגש להרכב ועדת המשנה.

החלטה:

לוועדת המשנה של ועדת הפנים בענייני שיטת המסים הטוניציפליים, נבחרו החברים הבאים:

- מ. סנה (או א. פראי)
- י. ספיר
- ז. וורהפטיג (או ב. מינץ)
- ש. מרלין
- א. כהן
- ד. הכהן
- י. גורי

א. פראי:

לפני שאנו עוברים לדון על חוק העיריות ברצוני לשאול שאלה. אני עורתי פעם בוועדה של שאלת קבלת תעודות הזהוי, ונמסר לי בשעתו ע"י מר רוזנבלום כי חלוקת פנקסי הזהוי מתנהלת קשורה. אבל אני יודע כי ישנם מקומות בהם אין משרדים קבועים של קבלת פנקסי הזהוי אלא פעם בשבוע או בשבועיים באיזה פקיד ומסדר את העניין. אני מציע עכשיו, כי לקראת הבחירות משרד הפנים יקבע תחנות נוספות עם פקידים קבועים, כדי שאפשר יהיה להחיש את חלוקת תעודות הזהוי לכל הבוחרים.

מר רוזנבלום:

מנהל משרד הפנים.
משרד הפנים מעוניין כי פנקסי הזהוי יגיעו לכל בוחר, ולא רק לבחירות הללו אלא גם לבחירות לקונגרס. אנו עושים את כל ההכנות בעניין זה על מנת שלא יוצר איזו קושי שהוא בחלוקת תעודות הזהוי. קצב חלוקת התעודות מגיע כעת ל-20 אלף לחודש. אם ישנם קשיים באיזה שהם מקומות, יתכן שיש צורך להגדיל את הסגנון, כי שנוכל לשלוח פקידים נוספים לכל אותם המקומות. אני אשתדל לברר מה הם המקומות שלשם צריך לשלוח פקידים נוספים.

י. גורי:

קראתי כעתון שהממשלה מינתה ועדה לברור משותף עם הרשויות המקומיות בנוגע לתקציב החנוך. האם ידוע לאנשי אגף השלטון העצמי כי היא הועדה שנתמנתה, ועם היה מגע בעניין זה עם אגף השלטון העצמי.

סר רוזנבלום:

שר הפנים השתתף בישיבת הממשלה בשעה שהוחלט על כך.

י. ספיר:

האם הרשויות המקומיות תשלחנה באי-כח לועדה זו, או שהממשלה תמנה ?

סר רוזנבלום:

אני טוכן בישיבה הבאה להביא פרטים בענין זה.

י. גורי:

ביחס לחוק העיריות, הרי הכוונה היתה שהועדה תביא את החוק לכנסת עוד השבוע. האם יש

בזה משום דחיפות ?

היו"ר ז. וורהפטיג:

אין בסעיפים אלה משום דחיפות, ואפשר לדחות את הדיון לשבוע הבא.

חוק העיריות (הוראות שונות) תש"ו - 1950.

=====אאאא=====

י. ספיר:

לסעיף (1) אני רושם הסתייגות.

אני מציע למחוק את השם יפו, ולהשאיר רק את השם תל-אביב.

י. גורי:

כבר התווכחנו רבות על השם הזה ויש נימוקים רבים מדוע תקרא עיר זאת בשם תל-אביב יפו. אני מציע לשאול את חברי הועדה מהי דעת הרוב ובאם יש צורך בהסתייגות.

י. ספיר:

יש לשם יפו זכויות הסטוריות רבות, אבל עד כמה שאני יודע לא היתה לנו אף פעם "נחת" מהעיר הזו, אלא תמיד צרות. אבל מהוץ לענין ההסטורי אני חושב שמבחינת פונטית יש לי הרושם שהשם אינו כל-כך מתאים. אני חושב שהקומבינציה אינה מוצלחת, ואולי אפשר למצוא קומבינציה יותר מוצלחת. אני חושב שגם בלועזית השם הזה לא יתקבל ביותר.

י. גורי:

אשר לבחינה ההסטורית הרי צריך לשמור על השם יפו, למרות שבחיים המעשיים אנו יודעים שאדם לא יומר: אני נוסע לתל-אביב-יפו, אלא יומר: אני נוסע לתל-אביב. אבל יש כאן גם צד אחר, והוא, כי בכל הדוקומנטים ובכל המסמכים הרשמיים ישאר השם תל-אביב יפו, וכן בכל מיני גלויים רשמיים בחיי המדינה, וזהו העקר. אם בדורות הבאים ירצו לשנות את השם - לא נתווכח על כך עכשיו.

י. בן-צבי:

יש פה שני אספקטים. יפו היא שם הסטורי, זה היה נמל גדול ששלמה המלך השתמש בו, וגם החפירות בקרבת תל-אביב מעידות על כך. יפו היתה נמל הצי היהודי אשר לחם נגד הרומאים ונוצח, ויש בזה משום סמל אם העיר הזו עתה בידינו. כן אין לשכוח את ברנר ז"ל שנרצח ביפו. ועוד, ועוד. וגם ב-29 בנובמבר 1947 לא היה ידוע עדיין מה יהיה גורלנו וגודל העיר הזו. אני מצודד, איפוא, בקביעת השם תל-אביב יפו, הן כלפי פנים וכלפי חוץ.

אני רוסם הסתייגות לסעיף (1) סעיפים
א' ב' א'

י. ספיר:

(העיר תקרא תל-אביב ולא תל-אביב-יפו)

הישיבה|נועלה בשעה 11.00
=====